

העותרים

ד"ר עאדל מנאע ואח'
על ידי ב"כ עוה"ד טלי ניר ואח'
האגודה לזכויות האזרח בישראל, ת.ד. 34510, ירושלים
טלפון: 02-6521218; פקס: 02-6521219

נ ג ד

המשיבים

רשות המסים ואח'
על ידי פרקליטות המדינה,
משרד המשפטים ירושלים
טלפון: 02-6466472; פקס: 02-6467011

כתב תשובה מטעם המשיבים

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מתכבדים המשיבים להגיש כתב תשובה לעתירה זו.
2. עניינה של העתירה בבקשת העותרים, כי בית המשפט הנכבד יורה למשיבים להפסיק את השימוש בכוחות שיטור להקמת מחסומי דרכים לגביית חובות למשיבים 1-2 (רשות המסים בישראל והמוסד לבטוח לאומי, בהתאמה) במזרח ירושלים, וכן להפסיק את גביית החובות בדרך זו, שלטענת העותרים אינה מאפשרת הליך הוגן והיא בניגוד להוראות פקודת המסים (גביה) (להלן: פקודת הגבייה או הפקודה).

פתח דבר

3. המשיבים יטענו, כי דין העתירה להדחות. הכל כפי שיפורט בהמשך כתב תשובה זו.
4. כבר בפתח הדברים נציין, כי כפי שהובהר הבהר היטב לעותרים בתשובות שקיבלו ממשטרת ישראל (נספחים 15/ע ו-20/ע לעתירה) - מחסומי המשטרה במזרח-ירושלים עליהם נסובה העתירה כלל לא הוקמו לשם גביית חובות, אלא הם הוקמו על-ידי משטרת ישראל - הן מבחינת עיתוי הן מבחינת מיקום - משיקולים המבצעיים של המשטרה, לשם מילוי תפקידיה הקבועים בסעיף 3 לפקודת המשטרה.
לפיכך, המחסומים נושא העתירה אינם "מחסומי גבייה" כלל ועיקר; שכן התכלית להקמתם היא לשם מילוי תפקידיה המובהקים המשטרה, וביניהם: מניעת פעילות חבלנית עוינת, ובכלל זה תפיסת מחבלים שיחדרו לשטח המדינה מאזור יהודה והשומרון (להלן: איו"ש), תפיסת שוהים שלא כדין בישראל (להלן: שב"חים), אכיפת החוק בשטח המדינה, בדיקת רכבים לפי תקנות התעבורה, וכדומה.

בנסיבות אלה, הבסיס העובדתי עליו מבוססת העתירה - אינו נכון, דבר המשמיט את הקרקע מתחת לעתירה כולה.

5. היועץ המשפטי לממשלה סבור, כנקודת מוצא, כי קיימת חשיבות גדולה ביותר - מבחינה חברתית, כלכלית ומשפטית - ביכולת לאכוף תשלום חובותיהם של חייבים למדינת ישראל ולמוסד לביטוח לאומי, ובכלל זה באמצעות הפעלת הסמכויות לפי פקודת הגבייה: הן כיוון שתשלומי המסים ודמי הביטוח מהווים את המקור למימון השירותים לציבור שמעניקים הממשלה והמוסד לביטוח לאומי, והן כיוון שהשתמטות מתשלום חובות אלה מהווה פגיעה בערכי יסוד של שלטון החוק ובערכי השוויון וחלוקה צודקת בנשיאה בנטל תשלומי המס.

יש לזכור כי מדובר בסרבני תשלום מס שחובם כבר הפך לסופי. אדם החב חוב לרשות המסים או למוסד לביטוח לאומי, לאחר שהחוב הפך לסופי, אין לו כל זכות לחסינות מאמצעי גבייה, לרבות תפיסת רכבו לטובת תשלום חובו זה (ובלבד כאמור שהחוב בו מדובר הוא בסכום סביר מבחינת גובהו, קרי, סכום שלא יפחת מסך של כ-5000 ₪).

6. לדעת היועץ המשפטי לממשלה, אין כל פגם בכך שגובי מס של רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי יצטרפו למחסומים מבצעיים במקומות שונים ברחבי הארץ, שמציבה משטרת ישראל, משיקוליה היא, בתוקף תפקידה ובמסגרת פעולותיה לאכיפת החוק. אלה כמו אלה מופקדים על אכיפת החוק, כל אחד בתחומו.

כיוון שמדובר במחסומים מבצעיים, שהוקמו ומוקמים על-ידי המשטרה מטעמיה היא, ולשם הפעלת סמכויותיה שלה על-פי דין, אין בהצטרפות גובי המס למחסומים שכאלה משום שימוש לרעה בסמכות.

לדעת היועץ המשפטי לממשלה, קשה לראות דופי בסיוע של רשות שלטונית אחת לרעותה באכיפת הדין. פעילות זו נועדה לקדם ערכים ציבוריים ראויים. הצטרפות גורמי האכיפה של רשויות המס והמוסד לביטוח לאומי איננה זרה לפעולותיהם של גורמי האכיפה של המשטרה, אלא היא **משלימה** אותן במובן הרחב של פעולות האכיפה המתבצעות מטעם המדינה לחיזוק שלטון החוק ולצמצום תופעת ההימלטות מהוראות הדין. במובן זה עצם ההצטרפות של גורמי האכיפה של רשויות המס והמוסד לביטוח לאומי גם תורמת ל"מטרות הליבה" של המשטרה, כגוף האמון על אכיפת שלטון החוק בישראל.

7. עם זאת נעיר, כי הסתבר למשטרה כי בעבר אכן נעשה שימוש על-ידי המשיבים 1-2 בשוטרים בשכר שלעתים הקימו מחסומים, אולם אופן פעולה זה - לגביו לא התבקש בשעתו אישור היועץ המשפטי לממשלה (אישור עליו יפורט להלן) - הופסק.

8. נבקש לעדכן, כי מאז צהרי יום 7.2.08 אנשי רשות המסים והמוסד לביטוח הלאומי לא הצטרפו למחסומי משטרה מבצעיים על מנת להפעיל סמכותם לפי פקודת הגבייה.

עם זאת יובהר, כי יש בכוונת המשטרה לשוב ולאפשר לאנשי רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי להצטרף למחסומי משטרה מבצעיים על מנת להפעיל סמכויותיהם לפי הפקודה. כאשר יוחלט על מועד חידוש הפעילות - תימסר על כך לעותרים הודעה מוקדמת, כפי שהמשיבים התחייבו בתגובתם מיום 3.8.08.

הקמת מחסומים מבצעיים במזרח-ירושלים על-ידי משטרת ישראל ועיכוב רכבים בהם

9. למשטרת ישראל סמכות להקים מחסומים בדרכים לשם ביצוע תפקידיה על-פי דין.
10. למשטרה גם יש סמכות, על-פי חיקוקים שונים, לעכב כלי רכב במחסומים לשם בדיקתם, בדיקת מסמכים, ובדיקת הנוסעים בהם (למשל, הוראות פרק ג' לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**)), סעיף 3 לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005, סעיף 28(ב) לפקודת הסמים המסוכנים (נוסח חדש), תשל"ג-1973, תקנה 9 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1951, סעיף 13(א)(1) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952 ועוד). פועל יוצא של החקיקה הרלוונטית הוא, כי המחוקק נתן למשטרה סמכות לעכב רכב במחסומים המוקמים על-ידה לשם מילוי תפקידיה, ואף הסמיך אותה, ככל שהדבר נדרש, לדרוש הצגת מסמכים מהנוהג ברכב ומהנוסעים בו, לערוך חיפוש ברכב, לעכב את הנוסעים ברכב וכדומה.
11. לעניינה של העתירה חשובה הוראת סעיף 73 לחוק המעצרים, הקובעת את משך העיכוב המותר, כדלקמן:
- "א) לא יעוכב אדם או כלי רכב מעל לזמן סביר הדרוש, בנסיבות המקרה, לביצוע הפעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב.
 (ב) בכל מקרה, לא יעוכב אדם או כלי רכב לפרק זמן העולה על שלוש שעות; ואולם בעיכוב הקשור למספר רב של מעורבים, רשאי הקצין הממונה להאריך את משך העיכוב לפרק זמן נוסף שלא יעלה על שלוש שעות נוספות, מנימוקים שיירשמו."
12. לעצם הקמת מחסומי המשטרה במזרח-ירושלים חשיבות ביטחונית מהמעלה הראשונה, שכן הם מסייעים להרתיע גורמים עוינים השוקלים להיכנס לשטח המדינה במטרה לפעול נגדה.
13. לא למותר גם יהיה לציין, כי המחסומים מוכיחים עצמם כחיוניים לשם מילוי תפקידי משטרת ישראל, ולא פעם נתפסים בהם שוהים שלא כחוק בישראל (להלן: **שב"חים**), מעוכבים דרושי חקירה לגורמי הבטחון, עברייני תנועה וכדומה.
14. מספרם ותדירותם של המחסומים המוקמים ברחבי המדינה על-ידי משטרת ישראל הם פועל יוצא, בין היתר, של המצב הביטחוני, ובכלל זה התרעות שהתקבלו, ומיקומם של המחסומים נקבע על-פי שיקולים מבצעיים שונים של משטרת ישראל. עם זאת, כאמור, אחת מהמטרות העיקריות להקמת המחסומים המשטרתיים ברחבי הארץ היא תפיסת מחבלים שמנסים לחדור לשטח ישראל מתוך שטח יהודה והשומרון. לפיכך, בפועל, חלק ניכר ממחסומי המשטרה מוקמים על צירי התנועה המובילים מאיו"ש לישראל. לעתים, המחסומים נמצאים באזורים המשמשים ריכוזי שב"חים, משם הם יוצאים בהמשך לשטח ישראל.
15. כיוון שגדר הביטחון באזור "עוטף ירושלים" טרם הושלמה, והסיכון מחדירת מחבלים לישראל דרך קו התפר באזור "עוטף ירושלים" גדול מאד, ואזור זה הוא נתיב כניסה מרכזי של שב"חים לשטח מדינת ישראל, אך טבעי הוא, שבאזור מזרח-ירושלים - הנמצא מצידו "הישראלי" של קו גבול איו"ש באזור ירושלים, קיים צורך משטרתי-מבצעי מוגבר בהקמת מחסומים משטרתיים, ודאי בצירי התנועה הראשיים המובילים מאזור קו איו"ש לכיוון שטח מדינת ישראל.

החלטת היועץ המשפטי לממשלה

16. ביום 28.11.04 קיים היועץ המשפטי לממשלה דיון עקרוני בסוגיית סמכותה של רשות המסים לערוך מבצעי אכיפה ברחבי הארץ לגביית מסים ואגרות, ולעשות במסגרתם שימוש במחסומי המשטרה לצורך גביית חובות באמצעות עיקול הרכבים המעוכבים במחסומים משטרתיים הממוקמים בדרכים; במטרה לאפשר לרשות המסים לממש את סמכותה לעקל ולתפוס רכבים של חייבים כאמור, בהתאם לפקודה.

בסיום הדיון סיכם היועץ המשפטי כדלקמן:

- א. ככלל, אין מניעה שנציגי הרשות יצטרפו למחסומים משטרתיים המוקמים על-ידי המשטרה, לצרכיה, במסגרת סמכויותיה. כמו כן, אין מניעה משפטית כי אנשי הרשות יקבלו מהמשטרה את מספרי הזהות של המעוכבים, ובהתאם לבדיקה שתבוצע במקום, יעקלו רכבים של סרבני מס, בכפוף לסמכותם לפי פקודת הגבייה, ובכפוף לעמידה בדרישות המקדימות לביצוע העיקול, הקבועות בה.
- ב. בכל הנוגע לרכב שאינו רשום על שם הנהג-החייב, ישקול נציג הרשות את סבירות הטענה כי הרכב לא שייך לחייב. במקרים בהם מתעורר ספק באשר לבעלות על הרכב, יש לנקוט בפתרון ביניים. מחד גיסא, לעקל את הרכב ברישום, ומאידך גיסא, להותיר את הרכב ברשות הנהג ולאפשר לו להציג תוך זמן קצר ראיות לפיהן הרכב אינו בבעלותו.
- ג. ככל פעולה מנהלית אחרת, כפופה פעילותה של רשות המסים בהקשר זה לעקרונות של סבירות ומידתיות. במסגרת שיקולי הסבירות, אין לנקוט בפעולה המתוארת לעיל בקשר עם חובות מס קטנים. יש לקבוע רף מינימאלי של חוב, שלא יפחת מ-5000 ₪, כמאפשר עיקול רכבים במחסומים, כאמור. המידתיות, תיבחן בהקשרים נוספים, בניהם הנסיבות בהן ניתן להותיר את הנהג שרכבו עוקל בצידי הדרך, זמן העיכוב, וכיוצא באלה.
- ד. לענין זמן העיכוב יוער, כי על הבדיקה של נציגי הרשות במחסום להיעשות כך שלא תגרום לעיכוב של ממש מעבר לזמן הסביר הנדרש לצורך ביצוע הפעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב למשטרה, וזאת בהתאם להוראות סעיף 73 לחוק המעצרים.

17. בעקבות הדיון שהתקיים אצל היועץ המשפטי לממשלה כאמור לעיל, קבעה רשות המסים נוהל המנחה את אנשיה כיצד לפעול בעת שהם מצטרפים למחסומים משטרתיים, ובכללם קבעה, בין היתר, כי הרף המינימאלי המאפשר לעקל רכבים במחסום יעמוד על חוב שלא יפחת מ-10,000 ₪.

גם הביטוח הלאומי קבע נוהל עבודה דומה, אולם נקבע בו כי הרף המינימאלי המאפשר לעקל רכבים במחסום יעמוד על חוב שלא יפחת מ-5000 ₪.

18. ביום 19.5.08, בעקבות הדיון בעתירה שהתקיים בבית המשפט הנכבד ביום 6.2.08, ולאחר שהובאו בפניו הערות בית המשפט הנכבד במהלך הדיון האמור, קיים היועץ המשפטי לממשלה דיון נוסף בסוגיית הצטרפותם של גובי מס של רשות המסים ושל המוסד לביטוח לאומי למחסומים משטרתיים מבצעיים. בסיום הדיון, לאחר בחינת הדברים, הגיע היועץ המשפטי לממשלה למסקנה, שאין מקום לשנות את עמדתו המשפטית, כפי שנמסרה לבית המשפט הנכבד עוד במסגרת תגובת המשיבים לעתירה מיום 27.1.08, ומפורטת גם בכתב תשובה זה.

הצטרפות אנשי רשות המסים והביטוח הלאומי למחסומים משטרתיים-מבצעיים

19. הגורמים המוסמכים לגביית חובות מטעם המשיבים 1-2 הצטרפו לעתים למחסומי המשטרה, במקומות שונים ברחבי הארץ, לשם גביית חובות בהתאם לסמכותם לפי פקודת המסים, וזאת לאחר אישור ותיאום שנעשה עם המשטרה לשם הצטרפותם למחסומים, אותם החליטה המשטרה להקים משיקוליה המקצועיים.

20. בהתאם לסיכום הדיון אצל היועץ המשפטי לממשלה בשנת 2004, רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי קבעו נהלים בנוגע לאופן פעולתם עת הם מצטרפים למחסום משטרתי מבצעי.

צילום הנוהל שקבעה רשות המסים מצורף ומסומן מש/1.

צילום הנוהל שקבע המוסד לביטוח לאומי מצורף ומסומן מש/2.

21. יוער, כי אנשי רשות המסים והמוסד לביטוח הלאומי הצטרפו רק לחלק מהמחסומים המשטרתיים במזרח-ירושלים, הניידים והקבועים, וגם זאת רק לפרקי זמן מסויימים, והם הצטרפו בעיקר למחסומים שהצבתם ידועה למשטרה מראש.

22. זאת ועוד, למעשה, כבר בשנת 2007 המוסד לביטוח הלאומי כמעט ולא נטל חלק בפעילות מהסוג נושא העתירה בכל רחבי הארץ, ובירושלים לא נטל חלק בכלל בפעילות שכזו.

בנסיבות אלה, כתב תשובה זה יתייחס מעתה ואילך, מבחינה עובדתית, רק להצטרפות אנשי רשות המסים למחסומים. עם זאת יודגש, כי בכונת המוסד לביטוח הלאומי לחזור ולפעול בעתיד בסמוך למחסומים משטרתיים, באותו ההיקף בו פעל בעבר, ולפיכך העמדה המשפטית שתוצג להלן יפה גם לעניינו שלו.

23. כאמור, הצטרפות אנשי רשות המסים למחסומים שהקימה המשטרה לצרכיה המבצעיים שלה אינה פרקטיקה הנוהגת רק במזרח-ירושלים, ונעשה בה שימוש גם במקומות אחרים - בדרום הארץ ובמרכזה.

עם זאת, כיוון שהעתירה מתמקדת במחסומים המשטרתיים המבצעיים במזרח-ירושלים, אליהם הצטרפו אנשי רשות המסים מעת לעת, הרי שתשובה זו תתייחס, בעיקרה, רק להפעלתם של מחסומים אלה.

תיאור עבודת המחסומים במזרח-ירושלים להם מצטרפים נציגי רשות המסים

24. באזור מזרח-ירושלים מופעלים על-ידי משטרת ישראל מחסומים שונים, חלקם מחסומים קבועים הממוקמים בנקודות הכניסה העיקריות מאיו"ש לירושלים, וחלקם מחסומים ניידים, שנפרסים בדרך כלל למספר שעות במקומות שונים, חלקם בהתאם לתוכניות מבצעיות מאושרות מראש, וחלקם בשל התרעות שהתקבלו.
25. כאמור, כל מחסום במזרח-ירושלים אליו מצטרפים אנשי רשות המסים לצרכיהם שלהם, הוא מחסום משטרתי לכל דבר ועניין, והצבתו והפעלתו על-ידי המשטרה הן לצורך מילוי תפקידיה של המשטרה על-פי דין, ולצורך תפקידים אלה בלבד.
26. במחסום עצמו, השוטרים מסמנים לרכב מתקרב לעצור, ועורכים את הבדיקה הנדרשת לצורכי המשטרה, הכוללת הצגת תעודות זהות של הנוסעים ברכב, רשיונות רכב, פוליסות ביטוח וכו'.
- יצוין, כי מפקד מחוז ירושלים במשטרת ישראל הנחה, בשל הרצון למזער את הפגיעה בתושבים, לבדוק בשעות העומס בצורה מדגמית בלבד את הרכבים העוברים במחסום (למעט כמובן כאשר קיימת התרעה קונקרטיית).
- לכן על-אף הסיכון הביטחוני הלא מבוטל שנגרם עקב כך, ככלל, למעט בזמן התרעה קונקרטיית, נערכת בשעות העומס במחסומים המשטרתיים הניידים במזרח-ירושלים בדיקה מדגמית בלבד של הרכבים העוברים בהם, וכן בדיקה של רכבים המעוררים חשד, בהתאם לשיקול-דעתו של מפקד המחסום, כדי למזער את הפגיעה ב"רקמת החיים" של התושבים. זאת ועוד, ברוב המקרים של המקרים, לאחר סיום בדיקות המשטרה הרכב הנבדק ממשיך בנסיעתו למחוז חפצו.
27. כאשר למחסום משטרתי מסויים מצטרפים אנשי רשות המסים, בזמן שהמשטרה בודקת את הרכב ואת זהות הנוסעים בו, לצרכיה המבצעיים שלה - ובכלל זה בדיקות תעודות זהות, רישיון הרכב, מסמכי ביטוח - גובה המס שהצטרף למחסום המשטרה משדר את מספר לוחית הרישוי של הרכב למשרדי רשות המסים, על-מנת לבדוק אם מדובר ברכב שבעליו חב חוב כלשהו אם לאו, והאם קיים כתב הרשאה לגבי החוב הספציפי, קרי אם כבר הומצאו הדרישות לפי פקודת הגבייה והאם החוב הוא סופי ובר גבייה. כמו כן, השוטרים מעדכנים את גובה המס במספר תעודת הזהות של נהג הרכב, דבר המאפשר לבדוק האם הנהג עצמו בגדר "חייב", מקום שהנהג אינו בעליו הרשום של הרכב.
- נוסף ונציין, כי רשות המסים רשאית לנקוט בפעולות עיקול רכבים נגד חייבים במחסומי המשטרה רק כשמדובר בחוב שניתן לפעול בעניינו לפי הסמכויות שבפקודה, קרי, נשלחו הודעת החוב ושתי הדרישות, הוצא כתב הרשאה, וחלפו כל המועדים הקבועים בסעיף 4 לפקודה.

28. יודגש, למען הסר ספק, כי אם המשטרה סיימה את בדיקתה שלה, והיא לא מצאה לנכון להמשיך ולעכב רכב מסוים מטעמיה המבצעיים שלה, ובאותו שלב גובה המס טרם קיבל תשובה ממשרדי רשות המסים האם ניתן לעקל ולתפוס את הרכב הקונקרטי, מופסקת בדיקתו של גובה המס בעניינו של אותו רכב, והרכב יכול להמשיך בנסיעתו.

29. דוק, רכב שאינו מעוכב לבדיקה במחסום על-ידי המשטרה במסגרת פעילותה המבצעית אינו נבדק על-ידי נציגי רשות המסים במחסום, וממילא גם אינו מעוכב על-ידם.

30. אם אכן נמצא שמדובר ברכב השייך ל"חייב" או שנהג הרכב עצמו הוא "חייב", וזאת על-פי רישומי רשות המסים, מברר גובה המס את הפרטים הצריכים לעניין, כאשר בשלב זה גובה המס פועל לפי סמכויותיו שלו בפקודה. בשלב זה, עד לסיום הבירור עם נהג הרכב אודות אופן תשלום החוב, הרכב מופנה על-ידי שוטר לצד הדרך, לבל יפריע להמשך עבודת המשטרה.

31. כאמור, הבדיקה של נציגי רשות המסים במחסום בנוגע לקיומו של חוב של בעל הרכב או של הנהג מתבצעת מבלי לגרום לעיכוב נוסף של הרכב, וזאת מעבר לעיכובו של הרכב על-ידי המשטרה לצרכיה; עיכוב נוסף של הרכב במחסום יבוצע רק אם הבדיקה של רשות המסים כבר העלתה, כי קיימת לגורמי הגבייה סמכות חוקית לעקל את הרכב.

32. בתום הבדיקות שעורך גובה המס מול משרדי רשות המסים, אם התברר לגובה המס שניתן לעקל ולתפוס את הרכב, גובה המס רשאי לעקל ולתפוס את הרכב ולהזמין גרר, תוך מתן הסבר לנוהג ברכב אודות הדרך להסדרת החוב ולשחרור הרכב; וכן הסבר על הסמכות הנתונה לרשות המסים למכור את הרכב אם החוב לא יוסדר תוך פרק זמן מסוים הקבוע בחוק. בשלב זה גם ניתנת האפשרות להסדרת החוב במקום.

33. יודגש, כי על-פי הנוהלים שנקבעו, רכב של נכה, או שיש בו ילדים קטנים, קשישים, יולדות, חולים, ואמבולנסים, אינו נתפס פיזית במחסומים, גם אם הוא של "חייב", אלא לכל היותר ניתנת אזהרה לבעל הרכב.

עוד נציין בהקשר זה, כי לגובי המס במחסום שיקול דעת רחב האם לתפוס רכב שנמצא כי משפטית ניתן לעקלו ולתופסו במחסום, וכי מלבד המקרים החומאניטריים המובהקים, שפורטו לעיל, על גובי המס לפעול בצורה סבירה בהחלטתם לתפוס רכב במחסום משטרתי, ובכלל זה עליהם לשקול שיקולים שונים דוגמת מיקום המחסום, השעה ביממה, האם לנהג הרכב שנתפס יש אמצעי תחבורה חלופי קרוב אם הרכב ייתפס, וכדומה.

במידת הצורך, אם אין לנהג הרכב שנתפס דרך אחרת להמשיך בדרכו, מוסע הנהג על-ידי רשות המסים לתחנת האוטובוס הקרובה.

34. לשם השלמת התמונה יצויין, כי לאחר שנמצא כי ניתן לעקל ולתפוס את הרכב בהתאם לפקודה, כמפורט לעיל, בכפוף להסדר עם אנשי רשות המסים במחסום, החייב יכול לשלם חלק מחובו בסמוך למחסום עצמו, ולהתחייב להסדיר את יתרת החוב בתוך זמן קצר, ובנסיבות אלה, ככלל, הרכב משוחרר לדרכו על-ידי רשות המסים. בנוסף, הנהג גם יכול לבקש לאפשר לו ללכת ולחזור עם הכסף לתשלום החוב, כאשר הרכב ממתין בינתיים בסמוך למחסום.

יצויין, כי ניתן לשלם את החוב בכל המחסומים במזומן או בכרטיסי אשראי.

35. אם החייב לא מסלק את חובו, או אינו מגיע להסדר עם נציג רשות המסים אודות תשלום חלקי מיידי והתחייבות לתשלום יתרת החוב תוך זמן קצר, ולאחר שהוסבר לו על-ידי גובה המס כי רכבו יעוקל, הרכב אכן מעוקל ונתפס, וגרר לוקח את הרכב למגרש בו מוחזקים הרכבים המעוקלים.

36. יצויין, כי סעיף 367(א) בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, קובע כי פקודת הגבייה תחול על דמי ביטוח כאילו היו מס כמשמעותו בפקודה. משכך, נתייחס בתגובה זו לדמי הביטוח כאל חובות לרשות המסים.

הטיעון המשפטי

37. כאמור, התזה עליה מנסים העותרים לבסס את עתירתם היא, כי מחסומי המשטרה אליהם מצטרפים אנשי המשיבים 1-2 הם "מחסומי גבייה", שנועדו למטרת גביית חובות מס, ומשכך המחסומים אינם חוקיים, שכן המשיבים אינם מוסמכים להקים מחסומים למטרה זו.

38. משהוברר כי המחסומים במזרח ירושלים אליהם הצטרפו אנשי רשות המסים הם מחסומים משטרתיים רגילים, שמוקמים ומופעלים על-ידי המשטרה לצרכיה שלה, ממילא נופלות מאליהן רובן ככולן של הטענות בעתירה המבוססות על התזה השגויה של העותרים, לפיה מדובר במחסומים שתכליתם גביית חובות.

39. כאמור, הסתבר למשטרה שאכן נעשה שימוש על-ידי המשיבים 1-2 בשוטרים בשכר שלעתים הקימו מחסומים, אולם אופן פעולה זה - לגביו לא התבקש בשעתו אישור היועץ המשפטי לממשלה - הופסק.

40. בניגוד לאמור בעתירה, אנשי רשות המסים הצטרפו למחסומי משטרה מבצעיים גם במקומות אחרים בדרום הארץ ובמרכזה, ולפיכך, הניסיון לצבוע את המחסומים בגוון אתני פסול, אינו ממין העניין.

אכן, במזרח ירושלים, בשל היותה נתיב חדירה מרכזי מאיו"ש לשטח מדינת ישראל מוקמים מחסומי משטרה ניידים בתדירות גבוהה. ואולם, מדובר בעניין הנובע מהצורך המבצעי החיוני של המשטרה, כחלק אינהרנטי ממימוש אחריותה לבטחון הפנים בישראל, ולא מכל טעם אחר. כאמור, אנשי רשות המסים מצטרפים רק לחלק קטן מהמחסומים.

41. על מנת לנסות ולבסס את טענתם כי תכליתם של המחסומים היא לשמש כ"מחסומי גבייה", העותרים מפרטים בעתירתם נתונים רק אודות הקמת מחסומים במזרח ירושלים אליהם מצטרפים אנשי רשות המסים.

דא עקא, שהעותרים אינם מציגים בפניו של בית המשפט הנכבד את התמונה העובדתית במלואה, לפיה מדי יום בשעות הבוקר מוקמים מחסומי משטרה מבצעיים בנקודות שונות במזרח ירושלים, המשתנות בהתאם לתכנית המבצעית ולצרכים המבצעיים של המשטרה, שלרובם אנשי רשות המסים כלל אינם מצטרפים.

מדובר אפוא ביצירת מצג חלקי בעליל בפניו של בית המשפט הנכבד, שמצדיק, כשלעצמו, את דחייתה של עתירה זו.

42. העותרים מנסים לבסס טענותיהם כי המחסומים אליהם מצטרפים נציגי רשות המסים הם מחסומים שתכליתם "גבייה" בלבד, על אופן פעולתם השונה של מחסומים אלה לעומת מחסומים רגילים של המשטרה.

דא עקא, שכיוון שהעותרים לא מפרטים בעתירתם אודות אופן פעולתם של המחסומים האחרים שמקימה המשטרה במזרח-ירושלים באופן שגרתי, שאל רובם לא מצטרפים אנשי רשות המסים, טענותיהם אינן מוכיחות דבר ואף לא חצי-דבר.

43. לא זו אף זו, המחסומים נושא העתירה אליהם מצטרפים אנשי המשיבים 1-2 במזרח-ירושלים, לגביהם התבקש וניתן אישור היועץ המשפטי לממשלה, הם מחסומים מבצעיים, שמאויישים רובם ככולם בשוטרי משמר הגבול. **נבקש להדגיש, כי המשיבים 1-2 אינם משלמים למשטרה עבור הקמת מחסומים אלה, או עבור הצטרפות נציגיהם למחסומים אלה.**

44. זאת ועוד, הטענה של העותרים לפיה העובדה שהמחסומים מוקמים במיקומים קבועים, בשעות קבועות ולפרקי זמן של מספר שעות מצביעה על כך שאין מדובר במחסומים המוקמים לצרכי המשטרה היא טענה תמוהה ביותר.

כאמור מדובר במחסומי משטרה ניידים, שמטרתם מבצעית טהורה, שנועדו בעיקרם למנוע חדירת מתבלים מאיו"ש לשטח ישראל, העוברים בנתיבי חדירה דרך שכונות מזרח ירושלים, בשל אי-השלמת גדר ההפרדה באזור "עוטף ירושלים".

לפיכך, ברור מדוע המחסומים מוצבים על צירי התנועה המרכזיים המובילים משטח איו"ש דרך מזרח ירושלים לכיוון ישראל, שחלק מהם הם הכבישים המרכזיים המובילים ממזרח-ירושלים לכיוון מערב העיר, או באזורים המוכרים כמקומות בהם מתרכזים שב"חים לקראת כניסה לתוך עומק שטח ישראל; גם אין כל תמיהה בעובדה שהמחסומים מוקמים בעיקר בשעות הבוקר, בהן מתרכזת עיקר התנועה לכיוון מערב, ואלו גם השעות בהם גובר החשש לכניסת שב"חים לישראל, במטרה לעבוד בתחומה.

45. לא זו אף זו, העובדה שעל-מנת להקל עם האוכלוסייה במזרח-ירושלים נעשית בשעות העומס בדיקה מדגמית בלבד של הרכבים המגיעים למחסום, והעובדה שלא כל הרכבים והנוסעים בהם נבדקים על-ידי השוטרים במחסום - ומטעמים בטחוניים ברורים לא נפרט בגלוי אילו סוגי רכבים נבדקים יותר ואילו פחות - גם היא אינה מוכיחה כלל ועיקר את טענת העותרים לפיה תכלית המחסומים אינה מבצעית-בטחונית.

שיטת פעולה זו נובעת בעיקרה מהניסיון למזער ככל הניתן את ההכבדה שגורמים המחסומים לנוסעים בדרך, על-ידי צימצום ככל הניתן של ההפרעה לתנועה החופשית שהמחסומים והבדיקות שמבצעים השוטרים גורמים, מעצם טיבם.

המשיבים סבורים, כי דווקא מאופן הפעלה זה של המחסומים ניתן ללמוד על האופן המידתי והראוי בו פועלת המשטרה, שכן אי-בדיקת כל רכב וכל נוסע ברכב מגדילה את הסיכון הבטחוני הקיים לחדירת מחבלים לשטח המדינה, אולם הדבר נעשה במטרה לאזן בצורה ראויה בין הצורך הביטחוני לבין הרצון למזער את העיכובים שגורמים המחסומים לתנועה בכבישים

נראה, כי העותרים, שמעלים טענות בנוגע לפגיעה הנגרמת עקב המחסומים, אינם אמורים לבוא בטענות למשטרה, על כך שבמסגרת הניסיון לאזן בין הצרכים הבטחוניים לבין הפגיעה שגורמים המחסומים לשגרת החיים של התושבים, לא נעשות בדיקות מתמירות מאלה שנעשות כיום.

46. זאת ועוד, על-פי הנוהלים רק השוטרים במחסומים הם שמחליטים איזה רכב לעכב, ובדיקת אנשי רשות המסים נעשית רק לגבי רכב שהמשטרה החליטה לעכבו, משיקוליה שלה.

למען הסר ספק נדגיש, כי אנשי רשות המסים אינם מורים על עיכוב של רכב מסויים על-ידי המשטרה, הם אינם לובשים מדי שוטרים, הם אינם מזדהים כשוטרים, ואף אינם נושאים עליהם סימנים המזהים עצמם כשוטרים.

ממילא גם לא ניתן להתבלבל בין השוטרים לבושי המדים לבין אנשי רשות המסים, הלבושים אזרחית. כפי שגם צויין בתשובות שניתנו לעותרת 8, הכובעים שחובשים אנשי רשות המסים הם כובעי מצחיה כחולים מבוד, כמותם נעשה שימוש במקומות עבודה רבים.

47. לטענת העותרים, במקרים רבים הביאו המחסומים לכך שחולה לא קיבל טיפול רפואי הכרחי בזמן, או שלא הגיע לבדיקה רפואית שנקבעה לו, וכן עוכבו תלמידי החינוך המיוחד, שסובלים מההמתנה במחסום.

למותר לציין, כי עיכובים בשל מחסומים משטרתיים בכבישי הארץ הינם, למרבה הצער, תופעה לא נדירה, המקשה על חיי אזרחי ותושבי המדינה וגורמת לעיכובים בתנועה הסדירה. מחסומים כאלה מוקמים במקומות שונים ברחבי הארץ, בעיקר בדרכים המהוות נתיבי כניסה עיקריים מאיו"ש לישראל ובמקומות הידועים כמועדים לפורענות בעניין זה (ראו: בג"ץ 3902/06 בן דוד נ' צבא הגנה לישראל, תק-על 5173 (3)2006).

ואולם, המחסומים האמורים הם אמצעי חיוני שנועד לאפשר למשטרה לבצע את משימותיה להגנה על שלום הציבור ושמירה על בטחון הפנים, בין היתר בדרך של תפיסת שב"חים ומחבלים תושבי איו"ש הנוסעים ברכבים לתוך ובתוך שטח מדינת ישראל.

העיכובים בתנועה במחסומים במזרח-ירושלים נגרמים רובם ככולם כתוצאה מהבדיקה המשטרתית ולא כתוצאה מהטיפול של רשות המסים; שכן רכב שנמצא כי יש בסיס להפעיל בעניינו את הסמכויות לפי פקודת המסים, וניתן לעקלו ולתופסו לפי פקודת הגבייה, מתבקש לרדת לצד הדרך, ולחנות באופן שאינו מפריע לזרימת התנועה.

זאת ועוד, השוטרים במחסומים מונחים חד-משמעית לא לעכב במחסומים חולים, יולדות, הסעות לבתי ספר וכדומה, וגם אנשי רשות המסים אינם פועלים לעיקול ולתפיסה במחסומים של רכבים כאלה.

48. בניגוד לאמור בעתירה, לשוטר העומד במחסום מבצעי, שהוקם על מנת לאפשר למשטרה למלא את תפקידיה על-פי דין למנוע עבירות ולשמור על הסדר הציבורי, יש סמכות לבקש מכל אדם הנמצא ברכב המעוכב במחסום להזדהות בפניו ולהציג לו תעודת זהות; ודאי כאשר מדובר במחסום המוצב בנתיב חדירה מוכר של שב"חים לתחומי המדינה, מחסום שאחד מתפקידיו המרכזיים הוא לאתר ולתפוס תושבי איו"ש שנכנסו לישראל שלא כדין, כמו גם מחבלים תושבי האזור המנסים לחדור למדינה לביצוע זממם (ראו הוראות סעיף 13 לחוק הכניסה לישראל, התשי"ב-1952).

49. גם אין כל מניעה שהשוטר במחסום ימסור לאחר מכן לנציג רשות המסים את מספר תעודת הזיהוי של נהג או נוסע פלוני כיוון שאין מדובר במידע פרטי, ולפיכך לא חל עליו חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981. גם לו היה מדובר במידע פרטי, אזי היתה חלה הוראת סעיף 23ג(2) לחוק הגנת הפרטיות, הקובעת, כדלקמן:

"מסירת המידע מותרת, על אף האמור בסעיף 23ב, אם לא נאסרה בחיקוק או בעקרונות של אתיקה מקצועית –

(1) ...

(2) מגוף ציבורי למשרד ממשלתי או למוסד מדינה אחר, או בין משרדים או מוסדות כאמור, אם מסירת המידע דרושה למטרת ביצוע כל חיקוק או למטרה במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסד המידע או מקבלו; ..."

לטענות בנוגע לאופן הפעלת פקודת הגבייה

פקודת הגבייה היא למעשה כיום חוק ישראלי מקורי ולא פקודה מנדטורית

50. דבר החקיקה המרכזי בחקיקה הישראלית בתחום הגבייה המנהלית הוא פקודת הגבייה.

51. יקצר המקום מלפרט את כל דברי החקיקה בהם הוחלו סמכויות גבייה מנהלית לפי פקודת הגבייה - בחקיקה ראשית ו/או בחקיקת משנה. מכל מקום, אין ספק, שהן המתוקק הראשי והן מחוקק המשנה בישראל רואים את פקודת הגבייה כבסיס וכמסד של תחום הגבייה המנהלית.

52. בהקשר זה יש להבהיר, כי בניגוד לטענה שנשמעת לעתים בהקשר זה, על כך שמדובר בפקודה "מנדטורית", הרי שבחינת פקודת הגבייה והוראותיה מעלה בבירור, שפקודת הגבייה המקורית אמנם נחקקה בתקופת המנדט, אך כמעט כל הוראותיה הוחלפו בתיקוני חקיקה ישראלית מקורית החל מהתיקון המקיף שבוצע בשנת 1973 עבור בתיקוני חקיקה חשובים נוספים, וכלה בתיקון האחרון מ-2008. לפיכך, התיאור הנכון של פקודת הגבייה הוא, שמדובר בדבר חקיקה ישראלי מקורי, שכמעט כל הוראותיו נחקקו ע"י כנסת ישראל.

53. נוכח מרכזיות פקודת הגבייה בחקיקת הגבייה המנהלית בישראל, נפרט עניין זה בקצרה -

פקודת הגבייה עברה תיקון מקיף ע"י המחוקק הישראלי בשנת 1973 (חוק לתיקון פקודת המסים (גביה), תשל"ג-1973 (ס"ח התשל"ג, בעמ' 46)). לגבי תיקון מקיף זה הוסבר בהצעת החוק (הצ"ח תשל"ג, בעמ' 2) בפרק המבוא, כי:

"גביית מסים ותשלומי חובה אחרים מוסדרת כיום בפקודת המסים (גביה). הוראות פקודה זו שחוקקה בשנת 1929, הן מיושנות, לוקות בחסר וגורמות לתקלות בגביית המס. יש בהן התעלמות מהתפתחות חברה שבעיקרה היתה חקלאית, לחברה תעשייתית, מצורות חדישות יותר של השקעת נכסים, ומהעליה התלולה של חשיבות הנכסים הלא-מוחזקים בסך כל נכסי האוכלוסיה. הפקודה מאפשרת תפיסת מקרקעין ומיטלטלין, שכר דירה, שכר עבודה וחובות אחרים. אין בה זכר לתפיסת מניות בחברה, או למימוש זכויות של קנין תעשייתי או רוחני או זכויות אחרות שיש להן ערך כלכלי רב אך אינן בבחינת חובות המגיעות לחייב במס. הפקודה מתעלמת גם מקיום ההוראות הנעשות שכיחות יותר ויותר, שלפיהן אין העברת רכוש תלויה ברצון הצדדים בלבד אלא טעונה רישום, הן על ידי מוסד ציבורי והן על ידי מוסד פרטי. הוראות הפקודה בדבר עיקול נכסים בידי צד שלישי אף הן אינן הולמות את צרכי הגבייה ומוצע להרחיבן. מטרת התיקונים המוצעים היא איפוא להתאים את הוראות הפקודה לצרכי הזמן".

התיקון משנת 1973 כלל, על כן, רויזיה מקיפה ורחבה בהוראות פקודת הגבייה. במסגרתה הוגדרו, בנוסף למונחים מרכזיים כגון "מס" ו"נכס" גם בעלי הסמכות לפי פקודת הגבייה ("ממונה על הגביה" ו"פקיד גביה", הממונים ע"י שר האוצר), תוך שנקבע בהצעת החוק שמיוניים אלה צריך שיפורסמו ברשומות, היות ש - "סמכויותיהם של בעלי משרה אלה הן בעלות משקל רב, כי בידיהם לרדת לנכסיו של האזרח, לתפסם ולממשם לצרכי גביית מסים ללא פסק דין של בית המשפט".

במסגרת התיקון משנת תשל"ג גם הוסדרו מחדש הליכי הגביה ובעיקר הליך הגבייה העיקרי לפי פקודת הגבייה הוא הליך העיקול (חוקקו מחדש סעיפים 4-7 ונוספו סעיפים 7א ו-7ב), תוך התאמת הליכי העיקול לאלה המקובלים בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967).

כמו כן, תוקנו בתיקון משנת 1973 הסדרים בפקודת הגבייה שהייתה עליהם ביקורת בפסיקה, ולפיכך הוסדרו מחדש הסעיפים הנוגעים לשעבודים לפי פקודת הגבייה תוך שנקבע במפורש בהצעת החוק (שם בעמ' 7) לגבי ס' 12 הישן כי - "סעיף זה זכה לבקורת קשה מצד בתי המשפט מימי המנדט הבריטי ועד עתה" וכי - "נראה שהבקורת מוצדקת" ולפיכך נחקקו הוראות חדשות לעניין זה (סעיפים 11א, 12, 12א). בהקשר זה הודגש בהצעת החוק (שם בעמ' 9), כי ההסדר החדש רלוונטי גם לחוקים נוספים ה"קובעים שעל גביית תשלומי החובה לפיהם תחול פקודת המסים (גביה)".

השוואה בין פקודת הגבייה שלפני התיקון המקיף מ-1973 לזו שלאחר התיקון מראה בעליל, כי מדובר בחוק כמעט חדש לגמרי - חקיקה ישראלית מקורית של כנסת ישראל, במסגרתה נקבעו מחדש הן הגדרות המונחים המרכזיים והן הליכי הגביה שבפקודת הגבייה.

54. בתיקון נוסף של פקודת הגבייה משנת 1981 (חוק לתיקון פקודת המסים (גביה) (מס' 2), התשמ"א-1981 (ס"ח התשמ"א, בעמ' 157)), הוסדרה האפשרות להשתמש, לצרכי גביית מס שבחוק מס פלוני - באמצעי אכיפה שבחוק מס אחר.

55. בתיקון עקיף משנת 1990 לפקודת הגבייה במסגרת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 9), התש"ן-1990 (ס"ח התש"ן, בעמ' 126)), הוספו לפקודת הגבייה סעיפים 101, 102, 103, ובהם הוסיף המחוקק לאמצעי הגבייה לפי פקודת הגבייה את האפשרות להטלת ביצוע הליכי עיקול נכסים ומכירתם לפי פקודת הגבייה על אדם אחר (סעיף 102), למנות כונס נכסים לנכס של החייב (סעיף 102ז), ולעקל על ידי רישום בפנקס מקרקעין זכויות שיש לחייב במקרקעין הנובעות מרישום הערת אזהרה (סעיף 102ח).

56. בתיקון משנת 2000 לפקודת הגבייה (חוק לתיקון פקודת המסים (גביה) (מס' 4), התש"ס-2000 (ס"ח התש"ס, בעמ' 231)), הוסף לפקודה סעיף 1א12 לפקודה, במסגרתו סייג המחוקק את האפשרות להוציא מיטלטלין מחצרים אם במקום נמצא קטין שטרם מלאו לו 16 שנים ולא נמצא עמו הורה או אדם בגיר אחר.

57. בתיקון משנת 2004 לפקודת הגבייה (חוק לתיקון פקודת המסים (גביה) (מס' 5) התשס"ד-2004 (ס"ח התשס"ד, בעמ' 501)), סייג המחוקק את האפשרות לחייב סרבן לשאת בהוצאות נקיטת אמצעי אכיפה - להוצאות סבירות שאינן במידה העולה על הנדרש לשם גביית המס.

58. ולבסוף, בתיקון עקיף משנת 2008 לפקודת הגבייה במסגרת חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) (תיקון מס' 5), התשס"ח-2008 (ס"ח התשס"ח, בעמ' 426)), סוייגה תחולת השעבוד הראשון לפי פקודת הגבייה לגבי כספים ששולמו על חשבון מחיר דירה לפי חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות).

59. עינינו הרואות, כי מאז התיקון המקיף בפקודת הגבייה בשנת 1973, אשר בא להתאים את פקודת הגבייה לצרכי הזמן, במסגרתו הוחלפו והותאמו הגדרות, ותוקפו מחדש הליכי הגבייה העיקריים, הוסיף המחוקק עוד הליכי גבייה (לרבות - כינוס נכסים), ואף הוסיף מעת לעת סייגים לאמצעי האכיפה במקומות שבהם ראה לנכון להגן על החייב ובני ביתו (כגון - הגבלת חיוב החייב בהוצאות נקיטת אמצעי אכיפה להוצאות סבירות, וסיוג האפשרות להוציא מיטלטלין מחצרים בנוכחות קטין).

המדובר על כן, בחוק ישראלי לכל דבר ועניין, שעיקר הוראותיו נחקקו בתיקון המקיף מ-1973, ומאז תוקנו מעת לעת עד לתיקון האחרון שנערך בשנת 2008.

חוקתיותה של פקודת הגבייה

60. כפי שמורט לעיל, סמכויות הגבייה שבפקודה נחקקו ברובן על-ידי הכנסת בשנים 1973, 1981 ו-1990, דהיינו - לפני חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. לפיכך חלה על מרבית הוראות הפקודה הוראת סעיף 10 לחוק היסוד, הקובעת ש- "אין בחוק יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק היסוד". אשר לתיקונים שנעשו בפקודה לאחר חוק היסוד (בשנים 2000, 2004 ו-2008), הרי שעניינם של אלה הוא בסייגים שהטיל המחוקק על סמכויות הגבייה שבפקודה.

61. הליכי הגבייה באמצעות פקודת הגבייה הם חוקתיים. כך נקבע פה אחד בבג"ץ 4562/92 זנדברג נ' רשות השידור, פ"ד נ(2) 793, 816 (1996) על-ידי הרכב מורחב של 13 שופטים, מפי כב' הנשיא ברק, כדלקמן:

"אשר לטענות בדבר הפעלת לחץ וכוח בלתי הוגנים, כל שהוצג לפנינו הוא הוראות הדין הקיים, ולפיהן ניתן לגבות את האגרה על-פי פקודת המסים (גבייה). גבייה על-פי פקודה זו אין בה, כשלעצמה, משום לחץ או כפייה הנוגדים את ערכיה של מדינת ישראל". [ההדגשה הוספה - ע.ה.]

62. אכן, חוקתיותה של חקיקת הגבייה המנהלית נעוצה בכך, שמדובר בחקיקה המסדירה תחום שהוא חינוכי וחשוב לעצם פעילותן של רשויות המנהל - המבטיח את גבייתם הסדירה של תשלומי החובה עליהם מבוססת פעילות רשויות המנהל, ומגן על זכויות האזרחים שומרי החוק המשלמים את תשלומי החובה כסדרם (כך, למשל, דמי הביטוח הלאומי מהווים את המקור העיקרי לתשלום הקיצבאות על-ידי המוסד לביטוח לאומי). שיקולים אלה מהווים את ההצדקה המהותית לחוקתיות חקיקת הגבייה המנהלית לצד ההגנה ה"טכנית" יותר, במהותה, של הוראת שמירת הדינים בס' 10 לחוק היסוד.

63. השיקול של שמירת זכויותיהם של האזרחים שומרי החוק משלמי תשלומי החובה כסדרם הינו שיקול חשוב ביותר, המהווה שיקול מרכזי בבחינת הסדרי חקיקה העוסקים בגביית תשלומי חובה. התעלמות משיקול זה, והתמקדות רק בסרבני תשלום של תשלומי חובה, הינה טעות שכיחה בדיונים בתחום זה (בדומה להתעלמות לעתים מזכיות הרוב הדומם של האזרחים שומרי החוק והתמקדות רק בעבריינים - בדיונים הנסבים על תחום אחר של אכיפה במשפט הציבורי - הוא תחום המשפט הפלילי).

64. הגבייה המנהלית שומרת על זכויות האזרחים שומרי החוק, מכוחו של המאפיין הבולט ביותר שלה והוא - **היעילות המהותית** (להבדיל מיעילות שמטרתה נוחות מנהלית גרידא). מאפיין זה, העומד בלב הסדרת של תחום הגבייה המנהלית, הוסבר היטב בפסק דינו של בית המשפט העליון בבג"ץ 5503/94 סגל נ' יושב ראש הכנסת, פ"ד נא(4) 529, 541 (1997), בהרכב מורחב של 7 שופטים, כדלקמן:

"יעילותה של מערכת גבייה נמדדת ביחס שבין הכנסותיה לבין הוצאותיה. מערכת גבייה שזרם ההכנסות הצפוי להתקבל באמצעותה נמוך, או שהוצאות תיפעולה גבוהות - אינה יעילה. אחת מתכונותיו של "מס טוב" שהוא "יעיל, כלומר ניתן לגבייה בקלות ובהוצאה מזערית כך שהשלטון יהנה ממלוא המס שהאזרח משלם" (י' אדרעי "בסיס מס כולל בישראל" משפטים (תשמ"ג) 431). כאשר מערכת גבייה לוקה בתת-אכיפה פוחתת יעילותה, ונוצר חסר כספי בקופת הציבור. בידי המחוקק לייעל אז את הגבייה על ידי קביעת בסיס חבות נוח יותר לאכיפה, או שיהא עליו להתמודד עם החסר בקופה הציבורית בדרכים אחרות. אחת הדרכים היא, להקים מנגנון שיפקח על ביצוע החוק כפי שהוא. אפשרות זו מצריכה גיוס משאבים נוספים שמטבע הדברים יבואו מכיסם של אזרחים שומרי חוק. כדי להתגבר על חוסר היעילות המערכתית, מובנית בדרך זו פגיעה באינטרסים הכלכליים של אותם אזרחים. אפשרות אחרת, לגלם את החסר בהעלאת שיעור התשלום שישלמו אזרחים שומרי חוק, כשבכך יסבלו הם מפגיעה כלכלית "עודפת". אפשרות שלישית, להבליג על החסר בקופה הציבורית, כשגם באפשרות זו מובנית פגיעה כלכלית "עודפת" באינטרסים של אזרחים שומרי חוק. שכן, שיעור חבותם האישי נשאר כשהיה ואינו פוחת, למרות הירידה בהיקף האמצעים שיעמדו למתן השירות.

הבניית מערכת גבייה יעילה, שבסיס החבות בה קל לאכיפה, עולה, על כן, בקנה אחד עם השאיפה לצמצם את מימדי הפגיעה בזכות הכלכלית של שומרי החוק.

ניתן אף לומר כי השיקול של יעילות הגבייה הינו מרכיב במערך ההגנה על זכויותיהם של שומרי החוק. עניין לנו בחוק כלכלי בו משמשת הגשמת התכלית (יעול הגבייה) "חרב" ו"מגן" גם יחד. שכן, סוג הזכות הנפגעת עקב הגברת יעול הגבייה, שהיא זכות כלכלית, זהה לזכות הנפגעת אלמלא הוגברה יעילות הגבייה, שאף היא זכות כלכלית. לפיכך, אין לראות את התייעלות מערכת הגבייה כתכלית שאינה ראויה, כשאינו היא באה "מטעמים של נוחות מינהלית או חסכוניות כספיים גרידא" (א' ברק פרשנות במשפט (כרך שלישי, תשנ"ד) 526)." [ההדגשות הוספו - ע.ה.]

65. לצד היעילות המהותית של תחום הגבייה המנהלית, המבטיחה את שמירת זכויות האזרחים שומרי החוק הודגשו בפסיקת בית המשפט העליון גם האופי הציבורי - הן של החוב נשוא הליכי הגבייה המנהלית שהינו חוב בגין תשלומי חובה המיועדים לתועלת הציבור כולו (ולא לתועלת "הנושה", הרשות המנהלית) - והן של האילוצים הנובעים מאופייה של הרשות המנהלית כרשות ציבורית. כך הוסבר בפסק דינו של בית המשפט הנכבד (שניתן בהקשר של גבייה מנהלית ברשויות המקומיות) בעע"מ 1164/04 עיריית הרצליה נ' יצחקי, תק-על 2006(4) 3174 (2006), מפי כב' השופטת ארבל, כדלקמן:

"לרשות המקומית ניתנו אמצעי גבייה נוספים על ידי המחוקק, אמצעים שהדין נמנע מלהקנות לבעל דין "רגיל" המבקש לפרוע את חובותיו, וזאת בכדי לסייע בידה באכיפת חובותיה. ההצדקה להרחבת קשת האמצעים הנתונים בידי הרשות ברורה. לרשות המקומית חייבים רבים והיא מהווה "שחקן חוזר" בנעליה כנושה. כוח האדם האמון על אכיפת החובות מטעם הרשויות מוגבל בכמותו ופיתוח מנגנוני אכיפה אקטיביים עשוי לגזול משאבים רבים מתקציבה. כמו כן, להבדיל מנושה "רגיל", הנהנה בעצמו מזכייתו בהליך המשפטי, הכספים הנגבים אמורים לשרת את כלל הציבור ולספק שירותים מוניציפאליים בסיסיים לתושבים. אינטרס זה מצדיק כשלעצמו את יצירת מנגנוני האכיפה המפורטים, תוך מתן יתרון דיוני לרשות המקומית על פני בעל דין אחר המבקש לגבות את חובותיו והפרת האיזון האדוורסרי בין הצדדים. אמצעי האכיפה המנהליים מאפשרים לרשות להפעיל מנגנון גבייה אפקטיבי, ללא השקעה רבה של כספי ציבור, על ידי ניצול ה"צמתים" על ציר הזמן בהם נזקק החייב לשירותי הרשות".

66. האופי הציבורי של החוב (בגין תשלום חובה הקבוע בחוק), כמו גם של ה"נושה" היא הרשות המנהלית הגובה את החוב - מבדיל את תחום הגבייה המנהלית מגבייה "רגילה" של חובות פרטיים. המשמעויות הנגזרות מאופייה הציבורי של הרשות המנהלית קשורות קשר הדוק למאפיין של הגבייה המנהלית אותו כבר פירטנו לעיל - היעילות המהותית. המשמעות הנגזרת ממהותם של תשלומי החובה נשוא הגבייה המנהלית, תורגת מעבר לכך - נוכח היותם של תשלומי חובה אלה "קו החיים" של רשויות המנהל - שאינן יכולות למלא את תפקידן מבלעדי גבייה שוטפת וסדירה של תשלומי החובה הקבועים בחוק.

תשלומי החובה נשוא חקיקת הגבייה המנהלית

67. בפסה"ד בע"א 429/76 משרד המסחר והתעשייה נ' לב, פ"ד לא(2) 477, 481 (1977), נקבע כי:

"הביטוי "תשלום חובה" הוא ביטוי רחב הכולל בתוכו כל סוגי תשלומים, שחובה לשלם אותם לרשות ציבורית ואין ספק שבתחומו נכללים גם כל המסים למיניהם. דבר זה ברור גם מסעיף 9(ב) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח - 1948... שבו נאמר שתקנה לשעת חירום כוחה יפה בין היתר "להטיל או להגדיל מסים או תשלומי חובה אחרים". בסעיף ו(א) לחוק יסוד: משק המדינה, נאמר "מסים, מילואות חובה ותשלומי חובה אחרים לא יוטלו, ושיעוריהם לא ישונו, אלא בחוק או על פי; הוא הדין לגבי אגרות". גם מכאן ברור, כי הביטוי "תשלומי חובה" הוא ביטוי מקיף הכולל בין היתר גם מסים".

לפיכך, תשלומי חובה הינם כל סוגי התשלומים שחובה לשלם אותם לרשות ציבורית, לרבות ובפרט - מסים. למעשה, מסים הינם תשלום החובה הפרדיגמטי. בהתאם, דבר החקיקה המרכזי בתחום הגבייה המנהלית - פקודת הגבייה - נועד במקורו לגביית מסים, ובהמשך הורחבה תחולתו ע"י המחוקק לגביית תשלומי חובה נוספים. עם זאת, גם היום עיקר מניינה ובניינה של הגבייה המנהלית הינו גביית מסים, לרבות - אגרות, היטלים, ארנונות, דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. זאת, הן מבחינת מספר הליכי הגבייה הננקטים לגבי תשלומי חובה אלה, והן מבחינת החיקף הכספי של הגבייה.

אין פלא שסוג זה של תשלומי חובה הינו הסוג העיקרי לגביו ננקטים הליכי גבייה מנהלית (הן במניין והן בהיקף הגבייה), היות שמדובר בתשלומי החובה המובהקים ביותר, המהווים את מקורות ההכנסה של רשויות המנהל, הכנסה שבלעדי תשלום סדיר ושוטף של תשלומי החובה המרכיבים אותה לא תוכלנה רשויות המנהל לתפקד כלל. כך, למשל, כאמור לעיל, דמי הביטוח הלאומי מהווים את המקור העיקרי לתשלום הקיצבאות השונות על-ידי המוסד לביטוח לאומי (סעיף 28 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב, התשנ"ה-1995]), ומכאן שיש חיוניות רבה, מבחינה חברתית-כלכלית, בגבייתם המלאה של דמי הביטוח הלאומי מכל אזרחי ותושבי המדינה.

אומר על כך פרופ' י. זמיר בספרו "הסמכות המינהלית" (כרך א', התשנ"ו-1996) בעמ' 185, כדלקמן:

"בין אם המס מוטל על-ידי המחוקק בחוק או על-ידי רשות מינהלית בתקנות, שומת המס וגביית המס מוטלות תמיד על רשות מינהלית. לצורך זה נוהגים חוקי המס להקנות לרשויות המינהליות סמכויות רחבות של פיקוח, חקירה וגבייה. סמכויות רחבות במיוחד נקבעו בפקודת המסים (גביה)". [ההדגשה הוספה - ע.ה.]

מטרת הגבייה המנהלית

68. פקודת הגבייה קובעת מנגנון יעיל ומהיר לגביית חובות, וזאת משום האינטרס הציבורי הגדול הקיים בגבייה יעילה של חובות מס, שכן תשלומי המסים של אזרחי המדינה הם המקור העיקרי למימון השירותים שהמדינה מספקת לתושביה.

לעניין זה נפנה, למשל, לאמור בפסק הדין בע"א 92/76 בן ציון נ' מדינת ישראל, פ"ד לא(1) 164, 166 (1976), מפי כב' השופט (כתוארו אז) י. כהן, כדלקמן:

"המטרה העיקרית של פקודת המסים (גבייה) היא - לאפשר גביית מסים וחובות שהפקודה חלה עליהם, בדרך מקוצרת, מבלי להיזקק להליכים משפטיים ולהליכי הוצאה-לפועל רגילים".

69. מטרת הליכי הגבייה המנהלית כפי שהיא קבועה בחקיקה, וכפי שהיא קבועה בהלכה הפסוקה, הינה לאפשר אפוא גביית מסים וחובות אחרים שפקודת הגבייה חלה עליהם (תשלומי חובה הקבועים בחוק כמפורט לעיל), בדרך מקוצרת מבלי להיזקק להליכים משפטיים ולהליכי הוצאה-לפועל רגילים.

70. על-פי ההלכה הפסוקה מימים ימימה, מאפיין יסודי של הגבייה המנהלית והוא ראיית חיוב הניתן לגבייה מנהלית (כהגדרתו בחקיקה הרלוונטית) - כחוב פסוק.

כך, בע"א 461/69 ביטון נ' הממונה על מס בולים, פ"ד כד(1) 50, 53 (1970) נקבע מפי כב' השופט (כתוארו אז) זוסמן, כדלקמן:

"משנודן ענין בערכאה שיפוטית, קם מעשה-בית-דין, ואין ולא כלום אחר החלטתה. גדולה מזו: גם מקום שנמנע אדם מלערער על דרישת המינהל, והזמן להגשת ערעור עבר, אין ולא כלום אחר מעשה המינהל; מעשה המינהל כמוהו כמעשה-בית-דין. זו היא מסקנה הגיונית הנובעת מהענקת זכות ערעור, בה יכול אדם להשתמש תוך מועד קצוב; עבר המועד ולא עירער או ערעורו נדחה, החבות שרירה וקיימת והיא סופית". [ההדגשה שלי - ע.ה.]

ובע"א 33/72 ל' פרומין ובניו בע"מ נ' מנהל המכס והבלו, פ"ד כח(2) 459, 464 (1974) נקבע, מפי כב' השופט ויתקון, כי:

"הלכה פסוקה היא, כי שומה שנעשתה סופית, אין אחריה ולא כלום. חוב המס "מובלע" בשומה כזאת ואין להרהר אחרי החוב כשלעצמו בכל דיון אחר (אלא על פי אותם נימוקים הידועים המצדיקים ביטולו של פסק). כך אמר השופט זוסמן בעניין ביטון נ' הממונה על מס בולים". [ההדגשה הוספה - ע.ה.]

ובע"א 1167/01 עיריית ראשון לציון נ' בנק הפועלים בע"מ, תק-על 2005(4) 2872 (2005), נאמר מפי כב' השופטת חיות, כדלקמן:

"עיקול בהליכי הוצאה לפועל אינו צופה פני עתיד אל חיוב כספי או אחר שטרם נפסק. נקודת המוצא של העיקול בהליכי הוצאה לפועל היא קיומו של חוב פסוק, אשר לצורך גבייתו המהירה והיעילה עומד לרשות הזוכה מנגנון של אמצעי אכיפה ובהם העיקול...

מבחינה זו, הליכי עיקול על פי פקודת המסים דומים במהותם להליכי עיקול על פי חוק ההוצאה לפועל, שעיקר תכליתו היא, כאמור, גביית חובות פסוקים (ראו: עניין אברהם, 228), יותר משהם דומים להליכי עיקול זמני על פי תקנות סדר הדין האזרחי, שעיקר תכליתם שימור והקפאה של המצב הקיים עד להכרעה בהליך ...

אחת הטענות שהעלו המשיבים בהסתייגם מעמדה זו של העירייה, היתה כי החוב הפסוק הינו חוב שנקבע על ידי בית המשפט בתום הליך משפטי ואילו חוב מיסים הוא חוב שקבעה הרשות ואותו רשאי הנישום לתקוף בהליך של השגה וכן להעמידו לביקורת שיפוטית בהליך של ערעור. גישה זו אינה מקובלת עלי. סעיף 4 לפקודת המסים מעניק לחוב המיסים מעמד מיוחד, בכך שהוא מאפשר את גבייתו של המס שהוטל ללא צורך בהכרעה שיפוטית לגביו. למעמד זה זוכים גם חובות ארנונה ותשלומי חובה אחרים, אשר הוצאה לגביהם אכרזה על פי פקודת המסים. משניתן לחובות אלה מעמד מיוחד כאמור, יש לראותם כחובות שמעמדם לעניין הגבייה הושווה על פי חוק למעמדו של חוב פסוק, ועל כן אין מקום להבחנה שביקשו המשיבים ליצור בין הליכי גביית מיסים להליכי הוצאה לפועל של חובות פסוקים. [ההדגשה הוספה – ע.ה.]

חוב "הניתן לגבייה" לפי פקודת הגבייה

71. ככל שהדברים נוגעים לגבייה מנהלית לפי פקודת הגבייה, הרי שגביית המסים והחובות שהפקודה חלה עליהם נעשית בהתייחס לחובות שהגיע זמן פירעונם. זאת, שכן "סרבן" מוגדר בס' 2 לפקודה כ- "מי שלא שילם ביום הפרעון את המס המגיע ממנו", וס' 3 לפקודה שכותרתו היא "תאריך פירעון המס" קובע, כי - "מס יהא נפרע בתאריכים שפורשו בהוראות החוק המטיל את המס, ומקום שאין הוראות כאלה ייפרע בתאריכים הקבועים".
72. חוקי המס העיקריים (אלה הנוגעים למס הכנסה ולמע"מ) קובעים מועד פירעון עם הגשת הדו"ח אך זאת, רק לגבי מס שאינו שנוי במחלוקת - ואילו לגבי מס שנוי במחלוקת נדחה מועד הפירעון דחייה שיכולה להגיע עד לאחר הברור ע"י בית המשפט המחוזי (שלאחריו יש כבר צורך בהחלטה על עיכוב ביצוע) - הכל, על-פי ההוראות הרלוונטיות לברור החבות במס באותו חוק מס. לפיכך, סרבן לצורך פקודת הגבייה (לגבי המסים הנ"ל) יהיה מי שלא שילם במועד: מס שאינו שנוי במחלוקת - או מס שהמחלוקת בגינו הוכרעה (באחד מהשלבים המנהליים כאשר חלף המועד להשגה או ערעור - או בבית המשפט המחוזי).
73. אנשי רשות המסים שמצטרפים למחסומי המשטרה במזרח ירושלים, מפעילים את סמכויותיהם לפי פקודת הגבייה, ובהתאם להוראות פקודת הגבייה, כפי שפורט לעיל.
- לפיכך, עיקול ותפיסת רכבים במחסומי המשטרה נעשה רק מקום בו מתברר לאנשי רשות המסים, לאחר הבדיקה המהירה, שמבוצעת בזמן שהרכב עומד במחסום לצרכי הבדיקה המשטרתית, כי מדובר ברכב שניתן לעקלו ולתופסו, לאחר שהתמלאו כל דרישות פקודת הגבייה לשם כך.
74. עוד נוסף, כי ככלל, הזמן והמקום לקיים משא ומתן בין החייב לרשות המסים ולמוסד לביטוח לאומי אודות הסדרת תשלום החוב של החייב הוא בטרם נמסרו לחייב דרישות תשלום החוב לפי הפקודה (קרי, לפני שנפתחו בכלל הליכי גבייה, לאחר שהחייב קיבל את ההודעה בנוגע לחוב), או לאחר קבלת הדרישות.

הרכבים נתפסים במחסומים רק לאחר שהחוב הינו סופי, ואין אפוא לחייב להלין אלא על עצמו, על כך שלא הסדיר חובו לאחר שנמסרו לו דרישות התשלום על-פי הפקודה, ובטרם שהרכב נתפס.

ככל שהחייב מבקש לאחר תפיסת הרכב לבוא במשא ומתן עם רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי - הוא יוכל לעשות כן כאשר הרכב כבר תפוס, כמו כל חייב אחר.

הפעלת הסמכות לפי פקודת הגבייה במקום שהוא "רשות הרבים"

75. לדעת היועץ המשפטי לממשלה, אין כל מניעה שגובי מס כאמור יפעילו את סמכויותיהם לפי הפקודה במקום שהוא בגדר רשות הרבים; ובכלל זה אין מניעה לתפוס רכב של חייב מקום בו הוא מאותר, בין אם בתצרי החייב, ובין אם מחוץ לתצרי החייב - ובכלל זה בחניות פרטיות, ברחוב, במקום העבודה, בחניון וכדומה.

76. פקודת הגבייה מעניקה סמכות מפורשת לעקל מטלטלין של חייב בכל מקום בו הם מאותרים, וכיוון שהיא אף מאפשרת לשם כך כניסה לתצרי החייב, וכן לתצרים שאינם של החייב, לשם הפעלת הסמכויות הקבועות בה (סעיף 15(1) לפקודה), ודאי וודאי שניתן להפעילה בשטח ציבורי.

77. יודגש, כי הוראות סעיף 15(1) לפקודת הגבייה באו להוסיף על סמכותם של גובי המס לפעול ברשות הרבים, באופן שהן מסמיכות את גובי המס להיכנס גם לתצריו של החייב עצמו, וכן להיכנס לתצרים שאינם של החייב, בהם מצויים מטלטלים של החייב. לדעת היועץ המשפטי לממשלה, ההסמכה בסעיף 15(1) לפקודה להיכנס גם לתצרים פרטיים - שכניסה אליהם פוגעת בזכות היסוד לפרטיות ומצריכה לפיכך הסמכה בחקיקה - לא שוללת את הסמכות הכללית של הרשות המינהלית לפעול ברשות הרבים.

לא זו אף זו, לגופם של דברים, יש לתת להוראות הפקודה פרשנות סבירה התואמת את תנאי הארץ ותושביה. כידוע, בחלק ניכר מהבתים במדינת ישראל אין חניות פרטיות, ורכבי הדיירים חונים ברחוב הסמוך לבית, ושם הם נתפסים בפועל. לפיכך, הטענה כי גובי המס אינם מוסמכים לתפוס רכבים של חייבים המצויים ברשות הרבים תביא למצב אבסורדי, לפיו, בפועל, לא ניתן לתפוס את רכביהם של מרבית החייבים במדינת ישראל.

78. כפי שפקודת הגבייה מאפשרת לעקל ולתפוס רכב של חייב העומד ברחוב או בחניון, אין גם כל מניעה משפטית שהמשיבים 1-2 ינצלו את הזמן הקצר בו עומד הרכב במחסום בזמן הבדיקה המשטרתית על-מנת לבדוק במהירות האם מדובר ברכב שהם זכאים לעקל ולתפוס לפי פקודת הגבייה לשם גביית חוב, ולהפעיל במקרים שנמצאו ראויים את סמכויותיהם לפי פקודת הגבייה.

עיקולים לפי פקודת הגבייה נעשים בכל רחבי המדינה. כך, למשל, במרכז הארץ תופסים רכבים גם בקניונים ובחניונים.

79. גם מידת הפגיעה בפרטיות ועוגמת הנפש שנגרמת למי שרכבו נתפס ליד מחסום משטרת ירושלים אינה שונה ממידת הפגיעה שנגרמת לכל אדם אחר שרכבו נתפס על-ידי רשות המסים ליד מקום עבודתו, ברחוב ליד ביתו בו החנה מכוניתו או בכל רחוב אחר בעיר, כפי שהדבר נעשה בכל רחבי הארץ.
80. עוד נעיר, כי ספק רב עם תפיסת רכב במחסום היא פוגענית יותר מכניסה לחצרים פרטיים של אדם לצורך עיקול מטלטליו, לפעמים תוך צורך להסתייע בליווי כוחות משטרה בשל חשש להתנגדות אלימה, ובנוכחות בני ביתו.

לטענות לפגיעה בזכות להליך הוגן

81. כאמור לעיל, על פי ההלכה הפסוקה, הסמכויות הקבועות בפקודת הגבייה, כשלעצמן, אינן מפעילות לחץ או כפייה הנוגדים את ערכיה של המדינה. לעניין זה נבקש לשוב ולהפנות לפסק הדין בבג"ץ 4562/92 זנדברג נ' רשות השידור, פ"ד נ(2) 793, 818 (1996), שניתן בהרכב מורחב של 13 שופטים כמה שנים לאחר שחוקי היסוד בדבר זכויות האדם כבר עמדו בתוקפם, כדלקמן:

"אשר לטענות בדבר הפעלת לחץ וכוח בלתי הוגנים, כל שהוצג בפנינו הוא הוראות הדין הקיים, לפיהן ניתן לגבות את האגרה על פי פקודת המסים (גבייה). גבייה על פי פקודה זו אינן בה, כשלעצמה, משום לחץ או כפייה הנוגדים את ערכיה של מדינת ישראל". (שם, בעמ' 816-817 [ההדגשה הוספה - ע.ה.])

82. יודגש, כי זכויותיהם של תושבי מזרח-ירושלים שרכבם נתפס במחסום לאחר שנמצא כי מדובר ברכב שניתן לתופסו על-פי פקודת הגבייה, אינן נפגעות יותר מזכויותיהם של תושבים אחרים במדינה, שרכביהם נתפסים על-ידי רשות המסים במחסומים דומים או במקומות אחרים בתחומי המדינה.
83. הטענות שמועלות בעתירה בנוגע לפגיעה שגורם השימוש בפקודה לשם תפיסת רכבים במחסומים משטרתיים בזכות להליך הוגן, אינן שונות מהטענות הרגילות נגד עצם הפעלת הסמכויות שבפקודה, שכאמור היא דבר חקיקה אשר תוקן רובו ככולו על-ידי הכנסת, כך שלא ניתן לראות בו כיום חקיקה מנדטורית גרידא.
84. היועץ המשפטי לממשלה אינו סבור, כי ההסדר נושא העתירה פוגע בזכות הגישה לערכאות ובזכות להליך הוגן, לעומת תפיסת רכבים שנעשית במקומות אחרים, ובכללם בחצרי החייב או בחצרים אחרים.

ראשית, תפיסת רכב מבוצעת כאמור רק כאשר מדובר בחוב סופי. לפיכך, אין כל מניעה שהחייב יגיש מבעוד מועד הליך לבית המשפט המוסמך או לרשות המינהלית המוסמכת לכך, במסגרתו יערער על השומה שהוצאה לו, ואין לחייב שלא פעל כאמור להלין אלא על עצמו על כך שבחר שלא לעשות כן, גם לא לאחר שהומצאו לו דרישות התשלום.

שנית, מובן, שלחייב פתוחה הדרך לפנות לערכאות גם לאחר התפיסה, על מנת שאלה יורו על השבת הרכב שנתפס.

85. יוער, שהפרקטיקה הנוהגת היא, שההליכים המשפטיים בהם נוקטים חייבים מוגשים רק לאחר קבלת דרישות התשלום או רק לאחר שהרכב שלהם כבר נתפס, ולא בשעה שגובי המס תופסים את הרכב בפועל. בעניין זה אין אפוא הבדל, ככלל, בין תפיסת רכבים בסמוך למחסומי משטרה לבין תפיסתם בכל מקום אחר בארץ.

הפעלת הסמכויות לפי פקודת הגבייה צריכה להיעשות תוך שמירה על עקרון המידתיות

86. אין מחלוקת שיש להפעיל את הסמכויות המוקנות לרשות המסים לפי פקודת הגבייה בצורה סבירה ומידתית, וכך אף הנחה היועץ המשפטי לממשלה, כאמור לעיל.
87. כך, למשל, נקבע על-ידי היועץ המשפטי לממשלה רף מינימאלי של חוב שלא יפחת מ-5,000 ₪, כמאפשר עיקול רכבים במחסומים. רשות המסים אף קבעה לעצמה כנוהל פנימי כי החוב המינימאלי המצדיק תפיסה של רכב במחסום משטרת יעמוד על 10,000 ₪, ואילו המוסד לביטוח לאומי קבע רב מינימאלי של חוב שלא יפחת מ-5000 ₪ (נפנה בעניין זה לשני הנהלים, שצורפו כנספחים מ/ש 1 ו-מ/ש 2 לעיל).
88. עוד נקבע, כי יש להפעיל שיקול דעת, וכי אין לתפוס במחסומים אלה רכבים המסיעים חולים לבית חולים, קשישים, פעוטות, הסעות תלמידים, וכדומה.
89. יודגש, כי גם אם התנאים הפורמליים לעיקול הרכב מתקיימים, בידי גובה המס שיקול דעת רחב להתחשב בנסיבות השונות, ובכללן בשעה, בקיומה של תחבורה ציבורית מהמקום, בזמן העיכוב הכולל ועוד. כך, למשל, בהתאם לנהלים שנקבעו, ככל שגובי המס תופסים רכב בסמוך למחסום משטרת, שאינו מצוי בסמוך לביתו של החייב, עליהם לוודא כי מדובר במקום בו קיימת תחבורה ציבורית סבירה (אוטובוסים או מוניות), שתאפשר לחייב להמשיך בדרכו, או שעליהם לדאוג להביאו למקום שכזה.
90. כמו כן, ניתנת אפשרות לחייב לשלם את החוב במחסום עצמו, במזומן או בכרטיס אשראי. אם שילם החייב את החוב - אזי רכבו לא נתפס, ולמעשה רשות המסים מוכנה להתיר לרכב לעזוב את המחסום בכפוף להסדר עם אנשי רשות המסים במחסום, כאשר החייב יכול לשלם חלק מהחוב ולהגיע להסדר על מועד קרוב לתשלום יתרת החוב.
91. **זאת ועוד, בבחינת המידתיות ראוי להביא בחשבון, כי ישנם מקומות ומצבים בהם האלטרנטיבה העומדת בפני הרשויות היא בין ויתור על אכיפת חוקי המס לבין תפיסת רכבים במחסומים, שכן ניסיון לתפיסת רכבים של חייבים בשכונות המגורים מצריכה ליווי של כוחות משטרה גדולים, בשל חשש להתנגדות אלימה והפרות סדר, ואלה אינם זמינים לעתים קרובות.**

מכל מקום, אלטרנטיבה זו גם אינה גורמת לעוגמת נפש פחותה לחייב, מזו הנגרמת לו בעת שרכבו נתפס בסמוך למחסום משטרת, או בכל מקום אחר ברחבי הארץ, כאשר כל שכניו רואים גובי מס וכוחות משטרה גדולים המגיעים לביתו הפרטי.

לפני סיום

92. לקראת סיום נציין, כי נראה שהטענות בדבר היקף הפגיעה שגורמים המחסומים להם הצטרפו אנשי רשות המסים בתושבי מזרח ירושלים מוגזמות, בעיקר בשים לב לכך, שגם לפי נתוני העותרים עצמם, המחסומים האמורים מוקמים במיקום מסויים בתדירות שאינה גבוהה כלל ועיקר.

נעיר, שכעולה מנספחי העתירה, לעותרים לא אצה הדרך בהגשתה של העתירה לאחר קבלת תגובות המדינה לפניותיהם, ואפשר שעובדה זו מצביעה אף היא על מידת הפגיעה הקטנה יחסית, שנגרמת לתושבי מזרח ירושלים בשל הקמתם של מחסומי המשטרה המבצעיים.

93. נבקש לסיים בכך, שאין גוף מינהלי שלא נופלות תקלות בפעולתו, וקשה להלום מצב של אפס תקלות בפעולת הרשות המינהלית. אכן, ידוע על תקלות שאירעו בעבר באופן הפעלת שיתוף הפעולה בין המשטרה לבין רשות המסים במחסומים, ונעשה מאמץ להבטיח כי לא יתרחשו תקלות, בין היתר באמצעות חידוד הנהלים בעניין זה.

ככל שנפלו תקלות כאמור, אזי חלף הגשת עתירה כללית, מוצע שהעותרים יעדכנו את פיקוד מחוז ירושלים במשטרה ואת רשות המסים אודות פרטי התקלות קונקרטיות שקרו, וכן אודות הפרות של ההנחיות שניתנו, על-מנת שניתן יהיה לנקוט בצעדים הנדרשים במידת הצורך, ובין היתר על-מנת שניתן יהיה לשוב ולחדד נוהל זה או אחר, ככל שיש צורך בכך, וכן לנסות להפיק לקחים מתקלות שאירעו, על מנת למנוע את הישנותן.

לסיכום

94. המשיבים יטענו כי אין עילה כלשהי להתערבותו של בית המשפט הנכבד בנוגע להצטרפות אנשי רשות המסים ואנשי המוסד לביטוח לאומי למחסומי משטרה מבצעיים, על מנת להפעיל בסמוך אליהם את סמכויותיהם לפי פקודת הגבייה.

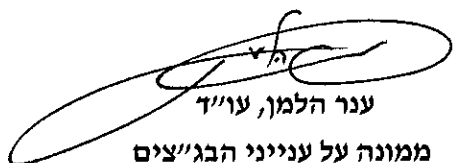
95. המשיבים יטענו, כי גם לא נפל כל פגם באופן בו מפעילים אנשי רשות המסים והמוסד לביטוח לאומי את סמכויותיהם לפי פקודת הגבייה, עת הם מצטרפים למחסומים מבצעיים של המשטרה, כפי שעוגנו בנהלים שנקבעו בעניין זה.

96. סוף דבר, לאור כל האמור בכתב תשובה זה, המשיבים יבקשו מבית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.

97. העובדות המפורטות בתגובה זו הנוגעות להקמת המחסומים ולפעולות המשטרה בהם נתמכות בתצהירו של תני"ץ רוני אוחנה, מפקד מג"ב ירושלים.

העובדות המפורטות בתגובה זו בנוגע לפעילותה של רשות המסים נתמכות בתצהירו של מר זאב פורת, סגן בכיר למנהל רשות המסים.

העובדות המפורטות בתגובה זו בנוגע לפעילותו של המוסד לביטוח הלאומי נתמכות בתצהירו של משה קופפר, מנהל אגף אי' אכיפה והוצאה לפועל במוסד לביטוח לאומי.

ענר הלמן, עו"ד
ממונה על ענייני הבג"צים
בפרקליטות המדינה

היום, ז' בשבט, תשס"ט
1 בפברואר, 2009

תצהיר

אני הח"מ, תנ"צ רוני אוחנה, מצהיר בזאת כדלהלן:

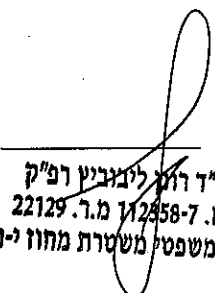
1. אני משמש בתפקיד מפקד משמר הגבול ירושלים מאז 13.7.08.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בתצהיר התשובה בבג"ץ 6824/07 (להלן: תצהיר התשובה).
3. העובדות המפורטות בתצהיר התשובה בכל הנוגע לפעילות משמר הגבול הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

תנ"צ רוני אוחנה

אישור

אני הח"מ, יונתן ליבוביץ, עו"ד, מאשר/ת בזה כי ביום 1.2.09 הופיע בפני תנ"צ רוני אוחנה, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

עו"ד יונתן ליבוביץ רפ"ק
מ.א. 7-112558 מ.ר. 22129
יועץ משפטי משטרת מחוז י-ם

תצהיר

אני הח"מ, זאב פורת, מצהיר בזאת כדלהלן:

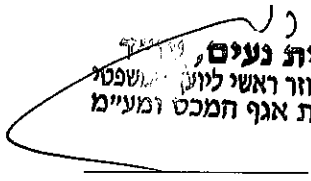
1. אני משמש בתפקיד סגן בכיר למנהל רשות המסים.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בתצהיר התשובה בבג"ץ 6824/07 (להלן: **תצהיר התשובה**).
3. העובדות המפורטות בתצהיר התשובה בכל הנוגע לפעילות רשות המיסים הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

זאב פורת, א.

אישור

רזית נעים, עו"ד
עוזר-עוזר ראשי ליועץ המשפטי
הנהלת אגף המכס ומע"מ

אני הח"מ, _____, עו"ד, מאשר/ת בזה כי ביום 1.2.09 הופיע בפני מר זאב פורת, המוכר לי אישית, ולאחר שהזרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

רזית נעים, עו"ד
עוזר-עוזר ראשי ליועץ המשפטי
הנהלת אגף המכס ומע"מ

תצהיר

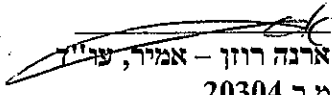
אני הח"מ, משה קופפר, מצהיר בזאת כדלהלן:

1. אני משמש בתפקיד מנהל אגף א' אכיפה והוצאה לפועל במוסד לביטוח לאומי.
2. תצהירי זה ניתן לתמיכה בתצהיר התשובה בבג"ץ 6824/07 (להלן: **תצהיר התשובה**).
3. העובדות המפורטות בתצהיר התשובה בכל הנוגע לפעילות המוסד לביטוח לאומי הן אמת למיטב ידיעתי ואמונתי.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

משה קופפר

אישור

אני הח"מ, ארנה רוזן - אמיר, עו"ד, מאשרת בזה כי ביום 1.2.09 הופיע בפני מר משה קופפר, המוכר לי אישית, ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את האמת, שאם לא יעשה כן יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, חתם בפני על תצהירו.

ארנה רוזן - אמיר, עו"ד
מ.ר. 20304

1/EN

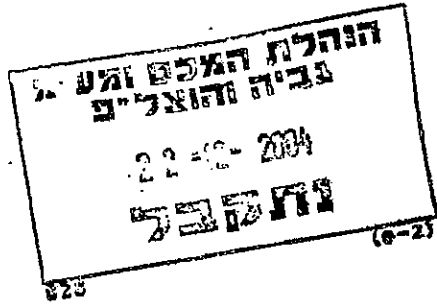
מדינת ישראל

האוצר/אגף המכס ומע"מ
הנהלה

תאריך: טבת תשס"ה
21 בדצמבר 2004
סימוכין: 422991
תיק:

למ/א-0/19-10/10

אל

הנדון: נוהל תפיסת כלי רכב - מחסומי דרכים

1. כללי

נוהל זה בא להסדיר את אופן תפיסת כלי רכב במסגרת הוראות פקודת המיסים (גביה) (להלן "הפקודה") לשם גביית חובות מסרבני מס.

עיקוב כלי רכב במחסומים, ייעשה באמצעות מחסומים משטורתיים, דהיינו, מחסומים המוקמים ביוזמת משטרת ישראל ולמטרתיה, כאשר רשות המיסים לישראל, מצטרפת אל המשטרה בתיאום שבוצע מראש.

2. גובה החוב

סכום החוב המינימלי שבגיניו יש לפעול לתפיסת רכבים, עפ"י נוהל זה, הינו 10,000 ש"ח חוב בהרשאה.

כמו כן, מודגש, כי יש לתפוס רכבים ששוויים עומד ביחס סביר לגובה החוב.

3. א. הסמכות החוקית

עפ"י סעיפים 4 ו-5 לפקודה, רשות המיסים בישראל רשאית לבצע פעולות הוצל"פ כנגד חייבי מס כאשר המדובר בחוב סופי ובר גבייה. לעניין זה, יראו חוב סופי ובר גבייה אם התקיימו התנאים הבאים:

(1) נשלחה הודעה על חוב במס בהתאם להוראות הדין ולא שילם החייב במס את החוב לאחר שחלפו 15 יום מהמועד האחרון שהיה עליו לשלם את החוב.

(2) נשלחה דרישה ראשונה לחייב.

(3) נשלחה דרישה שנייה לחייב.

(4) בידי "גובה המס" מצוי כתב הרשאה מאת "פקיד הגבייה" לביצוע פעילות הוצל"פ.

(5) החייב במס לא פרע את חובו לאחר שנשלחה דרישה שנייה.

ב. המוסמכים לביצוע תפיסת הרכבים

כפי שזכר לעיל, הסמכות לתפיסת כלי הרכב נתונה ל"גובה המס" שקיבל כתב הרשאה מאת "פקיד הגבייה".

מודגש, כי בטרם הצטרפות למחסומים המשטורתיים, יש לוודא כי עובדי הגבייה אכן הוסמכו כ"גובה מס" מאת ה"ממונה על הגבייה" וכי יש בידם כתב הרשאה החתום ע"י "פקיד הגבייה".

לעניין זה, "ממונה על הגבייה" ו"פקיד גבייה" כהגדרתם בסעיף 2 לפקודת.

4. אופן הביצוע

כפי שהובהר בסעיף 1, עיכוב הרכב יבוצע ע"י השוטר במחסום המשטורתי. מיד עם עיכוב כלי רכב ע"י המשטרה ותוך כדי הבדיקה הנערכת ע"י המשטרה במחסום המשטורתי, יבדוק "גובה המס" בהתאם למספר הרישוי של כלי הרכב, האם מזוהר ברכב הרשום ע"ש חייב במס עפ"י הרשימות המצויות בידו במחסום, ואו-עפ"י מאגר המידע של רשות המיסים.

אם עפ"י הבדיקה, כאמור לעיל, התברר כי הרכב רשום ע"ש החייב במס וחוב המס סופי ובר גבייה (חוב בהרשאה) ניתן לתפוס את הרכב כנוצר לעיל.

מקום בו הרכב שעוכב ע"י המשטרה אינו רשום במשרד הרישוי ע"ש חייב במס, יש לערוך בדיקה נוספת ולבקש מהשוטרים אשר מעכבים את הרכב את מספר תעודת הזהות של נהג הרכב, כדי לבדוק האם הנוהג ברכב חייב במס.

אם עפ"י בדיקת מספר תעודת הזהות של נהג הרכב יתברר, כי נהג הרכב הוא החייב במס, הרי שלכאורה עפ"י סעיף 5 (ב2) לפקודה, כפי שפורש ע"י בתי המשפט, רואים את הרכב בו מצוי החייב במס כמיטלטלין שעל גופו כנכס השייך לו.

יחד עם זאת, נוכח העובדה, כי הרכב אינו רשום ע"ש החייב במס הנוהג ברכב, הרי שתפיסת הרכב על ידינו במקרים כאלו, מותנית בקיומם של ראיות התומכות בכך שהרכב שייך בפועל לחייב במס וכי הרישום במשרד הרישוי אינו משקף את המציאות. כך למשל, במקרה בו החייב במס נוהג ברכב יקר ערך הרשום ע"ש בן משפחה קטין או ברכב הרשום ע"ש בן משפחה אחר ללא רישיון נהיגה, ניתן לתפוס את הרכב.

גובה המס עם תפיסת הרכב, ימלא את כל הפרטים המופיעים בטופס "עיקול מיטלטלין" הערוך לפי טופס 5 שבתוספת לתקנות המיסים (גביה) התשל"ד - 1974, והתתום ע"י "גובה המס", בכתב יד קריא, ימסור את הטופס לחייב במס או למי שנוהג ברכב.

כמו כן, יש למסור לחייב במס או לנוהג ברכב פרטים בדבר הדרך להסדרת תשלום החוב ולשחרור הרכב, וכן לציין את סמכותנו לפעול למכירת הרכב, באם לא יוסדר החוב תוך המועד שנקבע בטופס עיקול המיטלטלין.

יודגש, כי הבדיקה הנערכת על ידי גובה המס במחסום, תיעשה תוך כזי הבדיקה הנערכת על ידי המשטרה, וזאת כדי שלא תגרום לעיכוב של ממש מעבר לזמן הסביר הנדרש לצורך ביצוע הפעולה שלשמה הוקנתה סמכות העיכוב למשטרה.

מובהר, כי יש להפעיל שיקול דעת בטרם תפיסת הרכב של החייב במס. כך למשל כאשר יוכח כי הנסיעה ברכב היא למטרות פיקוח נפש (נסיעה לבית חולים וכדומה) או כאשר המדובר ברכב של נכה או ברכב בו נוסעים נכים, קשישים, פעוטות, אין לתפוס את הרכב.

כמו כן, אם יוחלט על תפיסת הרכב, במקרה בו המחסום מוצב בשעת לילה מאוחרת באזור שאין בו כל אפשרות תחבורה, או בכל מקרה אחר בו יוכח כי לנוסעים ברכב אין כל אפשרות ותחבורה ממקום המחסום, יש לנהוג בסבירות ולדאוג להסדרת אמצעי תחבורה חלופי.

ב ב ר כ ה ,

עו"ד משה מזרחי
זאב פורת
ס. בכיר למנהל רשות המיסים בישראל היועמ"ט, רשות המיסים בישראל

העתק:
מר איתן רוב - מנהל רשות המיסים בישראל.
גב' יעל אביר, עו"ד - סגנית בכירה ליועץ המשפטי.
גב' חיה ויטלסון, עו"ד - סגנית בכירה ליועץ המשפטי.
מר אמיר זוהר - מנהל תחום בכיר גביה ואכיפה.
מר דודו ואנונו - מנהל תחום בכיר הוצל"פ מס הכנסה.
גב' זילפה גלינדוס - מנהלת תחום מע"מ וגביה
מר הראל ישראלי, עו"ד - ע"ר ליועץ המשפטי

2/EN

המוסד לביטוח לאומי
מיטתל תגבייה וחבייה
אגף אכיפה והוצאה לפועל

אתכם לאורך כל הדרך

שד' ויצמן 13
ככר ד"ר גיורא לוטן
ירושלים 91909
טלפון: 02-6709654
פקס: 02-5389368

כבי שבט תשס"ח
29 ינואר 2008

הנייון: נוהל תפיסת כלי-רכב במחסומי דרכים

- 1. כללי**
נוהל זה בא להסדיר את אופן תפיסת כלי רכב במסגרת הוראות פקודת המיסים (גביה) (להלן "הפקודה") לשם גביית חובות מס רבלי מס.
עיקוב כלי רכב במחסומים, ייעשה באמצעות מחסומים משטורתיים, דהיינו, מחסומים המוקמים ביוזמת משטרת ישראל ולמטרתיה, כאשר המוסד לביטוח לאומי מצטרף אל המשטרה בתיאום שבוצע מראש.
- 2. גובה החוב**
סכום החוב המינימלי שבגינו רשאי גובה המס לפעול לתפיסת רכבים, עפ"י נוהל זה, הינו 5,000 ש"ח.
- 3. חשמכות החוקית**
עפ"י סעיפים 4 ו-5 לפקודה, המוסד לביטוח לאומי רשאי לבצע פעולות הוצלי"פ כנגד חייבי-מס כאשר המדובר בחוב סופי ובר גבייה. לעניין זה, יראו חוב סופי ובר גבייה אם התקיימו התנאים הבאים:

1. נשלחה הודעה על חוב במס בהתאם להוראות הדין ולא שילם החייב במס את החוב לאחר שחלפו 15 יום מהמועד האחרון שהיה עליו לשלם את החוב (בל/6121).
2. נשלחה דרישה ראשונה לחייב.
3. נשלחה דרישה שנייה לחייב (גמ/1).
4. בידי "גובה המס" מצוי כתב ההרשאה מאת "פקיד הגבייה" לביצוע פעילות הוצל"פ (גמ/2).
5. החייב במס לא פרע את חובו לאחר שנשלחה דרישה שנייה.

4. תנאי לתפיסת רכב - עיקולו ברישום

תנאי לתפיסת הרכב הינו כי הוטל עיקול ברישום במשרד התחבורה קודם להקמת המחסום ואין מקום להטיל עיקול ברישום במועד תפיסת הרכב. יובהר כי עיקול ברישום ניתן לזטיל אף על רכבים שאינם בבעלות החייב על פי רישומי משרד הרישוי וזאת שעה שמדובר ברכבים הרשומים על שם בני-זוג או ילדי הקטינים, של החייב במס, מתחת לגיל 16.

5. המוסמכים לביצוע תפיסת הרכבים

כפי שנוזכר לעיל, הסמכות לתפיסת כלי הרכב נתונה ל"גובה המס" שקיבל כתב הרשאה מאת "פקיד הגבייה". מודגש, כי בטרם הצטרפות למוסומים המשטרתיים, יש לוודא כי עובדי הגבייה אכן הוסמכו כ"גובה מס" מאת ה"ממונה על הגבייה" וכי יש בידם כתב הרשאה החתום ע"י "פקיד גבייה". לעניין זה, "ממונה על הגבייה" ו"פקיד גבייה" כתגזרתם בסעיף 2 לפקודה.

6. אופן הביצוע

טרם הצטרפות למחסום משטרתי, יומצא לגובי המס כתב הרשאה לתפיסת כלי רכב מעוקלים של חייבים וזאת לתאריך הספציפי. כמו כן, בידי גובי המס יהא מחשב נייד אשר עליו פירוט כלל החייבים אליהם נשלחה דרישה שנייה כדין ואשר רכביהם עוקלו. יובהר כי לבקשת חייב על גובה המס להציג את כתב ההרשאה מכוחו הוא פועל. כפי שהובהר בסעיף 1 לעיל, נייכוב הרכב יבוצע ע"י השוטור במחסום המשטרתי. מיד עם עיכוב כלי רכב ע"י המשטרה ותוך כדי הבדיקה הנערכת ע"י המשטרה במחסום המשטרתי, יבדוק "גובה המס" בהתאם למספר הרישוי של כלי הרכב, האם מדובר ברכב הרשום ע"ש חייב במס ע"י הרשימות המצויות בידו במחסום. אם ע"י הבדיקה, כאמור לעיל, התברר כי הרכב רשום ע"ש החייב במס והתקיימו התנאים כאמור בסעיף 3 ו-4 לעיל, ימלא גובה המס עם תפיסת הרכב, את כל הפרטים המופיעים בטופס "עיקול מטלטלין" הערוך לפי טופס 5 שבתוספת לתקנות המיסים (גבייה) התשל"ד - 1974, והחתום ע"י "גובה המס", בכתב יד קריא, ימסור העתק מן הטופס לחייב במס או למי שנוהג ברכב. כמו כן, יש למסור לחייב במס או לנוהג ברכב פרטים בדבר הדרך להסדרת תשלום החוב ולשחרור הרכב, וכן לציין את סמכות הגובה לפעול למכירת הרכב, באם לא ינסדר החוב תוך המועד שנקבע בטופס עיקול המטלטלין. גובי המס ינסו להגיע להסדר תשלומים עם החייב בטרם תפיסת הרכב, כאשר לרשות החייבים יעמדו כל אמצעי-התשלום. אם החייב אינו נמצא ברכב ינסו גובי המס ליצור קשר עם החייב באמצעות הנוהג ברכב. החייב יוכל לשלם את החוב באמצעות הטלפון.

אף כאשר מולאו כל הזנאים לתפיסת רכב כאמור לעיל, על גובה המס להפעיל שיקול דעת בטרם תפיסת הרכב של החייב במס.

כך, למשל, כאשר יוכח לגובה המס כי הנסיעה ברכב היא למטרות פיקוח נפש (נסיעה לבית חולים וכדומה) או כאשר המדובר ברכב של נכה או ברכב בו הנוסעים נכים, קשישים, פעוטות, אין לתפוס את הרכב.

כמו כן, על גובה המס לתת דעתו למיקום המתסום ואפשרויות החייב להסתייע באמצעי תחבורה חלופי וכן לשעת קיום המתסום. בכל מקרה אחר בו יוכח כי לנוסעים ברכב אין כל אפשרות תחבורה ממקום המתסום, יש לנהוג בסבירות ולזאוג להסדרת אמצעי תחבורה חלופי.

לבסוף, על גובה המס לבחון את היחס שבין שווי הרכב לבין גובה החוב.

בברכה,

משה קופפר
מנהל אגף אכיפת והוצל"פ

העתק: גבי אורנה גייל – היועמ"ש
מר יגאל ברזני, סמנכ"ל גבייה וביטוח
עו"ד שלומי מור – לשכה משפטית
מנהלי תחומי אכיפה והוצל"פ